

Sygn. akt I C 178/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Płocku, Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSR del. Radosław Jeznach

Protokolant : sekr. sąd. Jarosław Konstantynowicz

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2013 r. w Płocku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. M., A. M.i P. M.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

1. zasądza tytułem zadośćuczynienia od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz :

a) powódki M. M.kwotę 18 000,00 zł (osiemnaście tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 05 września 2011 r. do dnia zapłaty,

b) powódki A. M.kwotę 6 000,00 zł (sześć tysięcy złotych) wraz ustawowymi odsetkami od dnia 05 września 2011 r. do dnia zapłaty,

c) powódki P. M.kwotę 6 000,00 zł (sześć tysięcy złotych) wraz ustawowymi odsetkami od dnia 05 września 2011 r. do dnia zapłaty;

2. w pozostałym zakresie oddala powództwo o zadośćuczynienie;

3. oddala powództwo o odszkodowanie;

4. nakazuje ściągnąć z roszczenia zasądzonego w punkcie 1. wyroku na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych kwotę 1 325,40 zł (jeden tysiąc trzysta dwadzieścia pięć złotych czterdzieści groszy) w następujący sposób :

a) kwotę 883,60 zł z roszczenia zasądzonego na rzecz M. M.,

b) kwoty po 220,90 zł z roszczeń zasądzonych na rzecz A. M.i P. M.

- odstępując od obciążania powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi w pozostałym zakresie;

5. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 1 500,00 zł (jeden tysiąc pięćset złotych) tytułem części opłaty od pozwu;

6. znosi między stronami koszty procesu.

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 stycznia 2012 r. :

- powódka M. M.wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) Spółka Akcyjna W.kwoty 593 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 05 września 2011 r. tytułem znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej oraz kwoty 600 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 05 września 2011 r. tytułem zadośćuczynienia, łącznie 1 193 000 zł oraz kosztów procesu

- M. M.działając w imieniu i na rzecz małoletniego powoda M. M. (1)wniosła o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) Spółka Akcyjna W.kwoty 300 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 05 września 2011 r. tytułem zadośćuczynienia oraz kosztów procesu, płatnej do rąk przedstawicielki ustawowej małoletniego

- powódki A. M.i P. M.wniosły o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego (...) Spółka Akcyjna W.kwot po 400 000 zł na rzecz każdej z nich z ustawowymi odsetkami od dnia 05 września 2011 r. tytułem zadośćuczynienia oraz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż w dniu 24 czerwca 2002 r. poszkodowana B. W.została potrącona przechodząc przez jezdnię w miejscowości S.przez samochód R. (...)nr rej. (...)kierowany przez S. W., wskutek czego poniosła śmierć na miejscu. Zdaniem strony powodowej, przyczyną wypadku było niezachowanie środków szczególnej ostrożności przy wykonywaniu manewru wyprzedzania przez kierującego samochodem R., a przede wszystkim jazda z nadmierną prędkością – tj. 111 km/h przy dopuszczalnej w tym miejscu prędkości 90 km/h, oraz nienależyte obserwowanie pobocza i jezdni, przez co kierujący nie zauważył grupy kobiet czekających na przejście oraz nie zauważył przemieszczającej się pieszej z rowerem zdecydowanej na przejście i następnie znajdującej się na jezdni dostatecznie długo, aby można ją było zauważyć ponad niskim samochodem marki (...), który zahamował przed przekraczającą z rowerem zdecydowanym krokiem jezdnię B. W.i przepuścił pieszą; po przekroczeniu osi jezdni, na końcu odcinka drogi B. W.została uderzona lewą stroną samochodu R., omijającego hamujący samochód (...). Sprawca wypadku S. W.został uznany za winnego śmierci B. W.; samochód R.którym kierował, był objęty ubezpieczeniem OC – umowę zawarto z (...) SA (...)w S., nr polisy (...). Powodowie należą do kręgu osób, którym z mocy art. 446 § 3 kc, art. 23 i art. 24 w zw. z art. 448 kc przysługuje roszczenie o odszkodowanie z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej oraz zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę w postaci negatywnych przeżyć psychicznych o charakterze ciągłym, nieodwracalnym i stałym przez nagłe zerwanie więzi rodzinnych – zdaniem strony powodowej śmierć B. W.spowodowała ciąg szkodliwych zdarzeń negatywnie odbijających się na sferze materialnej i niematerialnej wszystkich powodów. M. M.jest córką B. W., pozostali powodowie – wnukami; efektywna pomoc matki umożliwiła powódce obciążonej liczną rodziną podstawową egzystencję. Zmarła pozostawała z powodami w ścisłym związku rodzinnym i czynnie uczestniczyła w przedsięwzięciach mających poprawić ich sytuację życiową, świadczyła pomoc finansową oraz brała udział w planowanym wspólnym przedsięwzięciu gospodarczym prowadzonej działalności introligatorskiej – zakład introligatorski miał być założony w budynkach darowanych powódce przez zmarłą matkę i ojca przy czynnej ich pomocy; zostały zakupione maszyny introligatorskie, jednak śmierć B. W.przekreśliła możliwość prowadzenia działalności gospodarczej z powodu szoku psychicznego i braku pomocy rodziców w przedsięwzięciu. Dodatkowo w krótkim okresie czasu, wskutek traumy po śmierci żony, zachorował na raka i zmarł ojciec M. M.– powódka opiekowała się ciężko chorym ojcem, który był osobą niepełnosprawną po amputacji ręki, przejmując w tym zakresie czynności do tej pory wykonywane przez B. W.. Strata matki i babci – a więc osoby niezastąpionej w życiu każdego człowieka – spowodowała utratę więzi rodzinnych, które stanowią dobro osobiste prawem chronione i powstanie negatywnych przeżyć psychicznych. Zdaniem strony powodowej w wyniku śmierci B. W.nastąpiło znaczące pogorszenie się sytuacji materialnej i realnej możliwości polepszenia warunków życia M. M.w postaci utraty pomocy materialnej rodziców i poprawy warunków życia w przyszłości – pozwem objęta została szkoda zaistniała w dacie śmierci oraz szkody przyszłe pozostające z nią w związku przyczynowo-skutkowym. Według powodów zmarła była związana z nimi szczególnymi węzłami bliskości, wspólnoty osobistej i gospodarczej. Jak wynika z kserokopii pisma M.

M.(k. 35-36), zgodnie ze sporządzonym biznesplanem planowany dochód z działalności intrologatorskiej w Z.wynosić miał co najmniej 4 000 zł netto miesięcznie : za okres od śmierci B. W.do wyrejestrowania przez M. M.działalności gospodarczej (październik 2006 r.) zakładany dochód wynieść miał 204 000 zł, zaś za okres 61 miesięcy, kiedy to M. M.pozostawała osobą bezrobotną – 244 000 zł; w kserokopii pisma (k. 37) M. M.obliczyła, iż od matki uzyskiwała pomoc materialną stanowiącą równowartość kwoty 500 zł miesięcznie (w tym pieniądze w gotówce 100-150 zł oraz produkty żywnościowe) – za okres 20 lat przewidywanego okresu życia B. W.pomoc ta wyraża się kwotą 120 000 zł.

Zarządzeniem z dnia 16 lutego 2012 r. zwrócono pozew w części dotyczącej żądania powoda M. M. (1); postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2012 r., sygn. akt I ACz 467/12, Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił zażalenie powoda na zarządzenie z dnia 16 lutego 2012 r.

W odpowiedzi na pozew z dnia 21 sierpnia 2012 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany zakwestionował zasadność roszczeń oraz wskazał na ich nadmierne wygórowanie; podniósł, iż odmówiono wypłacenia na rzecz powodów żądanych świadczeń z uwagi na brak podstaw do przyznania zadośćuczynienia oraz nieudowodnienie roszczenia odszkodowawczego. W 2003 r. natomiast wypłacono tytułem zwrotu kosztów pogrzebu na rzecz J. W.oraz M. W.kwotę 4 892,97 zł, a ponadto na rzecz J. W.kwotę 20 000 zł tytułem odszkodowania; przyznane kwoty wypłacono po pomniejszeniu o 40%, to jest stosownie do zakresu przyczynienia się B. W.do zaistnienia wypadku, wskutek którego osoba ta poniosła śmierć – zakres przyczynienia ustalono w oparciu o materiał dowodowy (w tym opinię biegłego) zgromadzony dla potrzeb postępowania karnego : B. W.wbiegła na jezdnię przed nadjeżdżającymi z jej lewej strony samochodami, stwarzając stan zagrożenia w ruchu lądowym dla innych jego uczestników. Pozwany oświadczył, iż gdyby żądania pozwu były zasadne, to należałoby uwzględnić przyjęte przyczynienie się poszkodowanej. Wskazując na brak podstaw prawnych do obciążenia pozwanego odpowiedzialnością z tytułu zadośćuczynienia podniesiono, iż po pierwsze tego rodzaju odpowiedzialności nie przewiduje art. 34 ust. 1 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...), po drugie zdarzenie wywołujące szkodę miało miejsce przed wejściem w życie art. 446 § 4 kc umożliwiającego dochodzenie zadośćuczynienia w związku ze śmiercią osoby bliskiej. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł zarzut rażącego wygórowania kwot dochodzonych z tytułu zadośćuczynienia podnosząc, iż powództwo brata M. M.o zadośćuczynienie w związku ze śmiercią B. W.ostatecznie zostało w całości oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 16 sierpnia 2012 r. w sprawie sygn. akt IV Ca 388/12. Zdaniem pozwanego powódka M. M.nie udowodniła zakresu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 3 kc – brak jest podstaw do twierdzenia, iż w związku ze śmiercią B. W.doszło do znacznego pogorszenia się jej sytuacji życiowej; B. W.była emerytką opiekującą się niepełnosprawnym mężem, jej śmierć nie pozostawała w normalnym związku przyczynowym ze znacznym pogorszeniem się sytuacji majątkowej powódki – w szczególności związek taki nie występuje w odniesieniu do rezygnacji z planów prowadzenia działalności intrologatorskiej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 24 czerwca 2002 r. w miejscowości S.kierujący samochodem marki R. (...)nr rej. (...)S. W.nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że podczas wykonywania manewru wyprzedzania samochodu F. (...)nie zachował szczególnych środków ostrożności, w wyniku czego potracił przechodzącą przez jezdnię B. W., która doznała rozległych obrażeń ciała skutkujących jej zgonem na miejscu zdarzenia. Wyrokiem z dnia 06 listopada 2003 r., sygn. akt II K 683/02, Sąd Rejonowy w Sierpcu uznał S. W.za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 kk, skazując go na karę jednego roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności oraz siedemdziesięciu stawek dziennych grzywny po 10 zł, zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności tytułem próby na okres trzech lat (kopia odpisu wyroku k. 45).

Samochód R. (...)nr rej. (...)kierowany przez S. W.(stanowiący własność (...) Funduszu (...), a użytkowany przez (...) DRUKARNIA Sp. z o.o.w S.) objęty był ubezpieczeniem OC – umowę zawarto z (...) SA, nr polisy (...) (kopia polisy k. 46). Pismem z dnia 05 sierpnia 2011 r. M. M.– działając również w imieniu małoletniego syna M., A. M.i P. M.zgłosiły szkodę komunikacyjną ubezpieczycielowi w związku z wypadkiem i śmiercią B. W., wnosząc o wypłacenie na rzecz :

- M. M. kwoty 593 000 zł z tytułu odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej (w tym 448 000 zł jako równowartość szkody związanej z niedojściem do uruchomienia działalności produkcyjnej w firmie introligatorskiej, 120 000 zł jako równowartość stałej pomocy materialnej uzyskiwanej od zmarłej oraz 25 000 zł jako równowartość kosztów opieki nad chorym mężem zmarłej) oraz kwoty 600 000 zł z tytułu zadośćuczynienia

- A. M. i P. M. kwot po 400 000 zł na rzecz każdej z nich z tytułu zadośćuczynienia

- M. M. (1) kwoty 300 000 zł z tytułu zadośćuczynienia – wszystkie kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 05 września 2011 r. (pismo k. 41-42).

Pismem z dnia 29 sierpnia 2011 r. (...) SA odmówił wypłacenia żądanych świadczeń podnosząc, iż brak jest podstawy prawnej do realizacji żądania – w ocenie ubezpieczyciela nie doszło do naruszenia dóbr osobistych członków rodziny B. W. uzasadniającego wypłacenie zadośćuczynienia; odnośnie żądanego odszkodowania podniesiono, iż przysługuje ono tylko w sytuacji, gdy znaczne pogorszenie sytuacji życiowej musi być obiektywnym i przyczynowo uzasadnionym wynikiem śmierci osoby najbliższej, a nie wynikać tylko z subiektywnych reakcji i ich życiowych konsekwencji (pismo k. 43-44).

Zarówno M. M., jak i jej córki, łączyły silne więzi rodzinne z B. W. – rodzina spędzała ze sobą święta, uczestniczyła w uroczystościach rodzinnych (zdjęcia k. 19-21). M. M. z rodziną przyjeżdżała do rodziców na wieś w weekendy; rodzice odwiedzali córkę w P., przywożąc produkty żywnościowe. Rodzice M. M. hodowali drób, dwie krowy mleczne (przed 2002 r.), uprawiali owoce i warzywa. Wnuczki B. W. A. i P. M. spędzały u dziadków część wakacji oraz ferii zimowych; dziewczynki miały bardzo dobry kontakt z babcią, dzieliły się z nią swoimi sukcesami i szukały u niej wsparcia. B. W. była osobą pełniącą istotną funkcję integrującą w relacjach ogólnie rodzinnych. Do dziś jej osoba budzi emocje, jest wspominana przez członków rodziny.

Na podstawie umowy z dnia 03 sierpnia 2001 r. B. i J. małżonkowie W. darowali na rzecz córki M. M. stanowiącą przedmiot wspólności małżeńskiej zabudowaną nieruchomość położoną w rolnej miejscowości Z., składającą się z działek o numerach (...) o łącznej powierzchni 1,31 ha. Na działce nr (...) posadowiony jest dom mieszkalny murowany, dwuizbowy, niepodpiwniczony, kryty eternitem, o powierzchni około 50 m², wybudowany w połowie XX wieku oraz murowana, kryta eternitem obora o powierzchni około 40 m² (oświadczenie majątkowe M. M.). Wartość darowizny strony umowy określili na 8 000 zł, w tym wartość domu mieszkalnego – 4 000 zł. Obdarowana ustanowiła na rzecz darczyńców nieodpłatnie dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie zamieszkiwania w całym domu mieszkalnym, ogrzany i oświetlony na jej koszt oraz na prawie korzystania z całej obory; zobowiązała się do zapewnienia darczyńcom nieograniczonego nieodpłatnego dostępu do ciepłej i zimnej wody, swobodnego poruszania się po siedlisku, opieki w chorobie i pochówku według zwyczajów miejscowych; roczna wartość służebności określona została na kwotę 480 zł (kopia wypisu aktu notarialnego k. 22-26).

W dacie śmierci B. W. miała 59 lat, pozostawała w związku małżeńskim z J. W. (kopia odpisu aktu zgonu k. 18). Utrzymywała się z renty chorobowej, podejmując prace dorywcze jako kucharka; posiadała wykształcenie podstawowe. J. W. był osobą niepełnosprawną po amputacji ręki, utrzymywał się z renty inwalidzkiej. Po śmierci żony zdiagnozowano u niego chorobę nowotworową – opiekowała się nim córka M. M., która zabrała ojca do swojego mieszkania; J. W. zmarł w maju 2003 r., do śmierci mieszkając w mieszkaniu córki i pozostając pod jej stałą opieką. B. W. miała troje dzieci, z których każde w 2002 r. prowadziło odrębne gospodarstwa domowe.

M. M. w dacie śmierci matki miała 37 lat, utrzymywała się z działalności polegającej na artystycznej oprawie książek, przynoszącej niewielki dochód. Od 1989 r. pozostaje w związku małżeńskim ze S. W. – ze związku tego pochodzi trójka dzieci: P., A. i M. (urodzony (...)) (kopie odpisów aktów stanu cywilnego k. 14 i 17). Z dniem 02 października 2000 r. rozpoczęła działalność gospodarczą w zakresie handlu – początkowo jako miejsce prowadzenia działalności wskazano adres zamieszkania, od sierpnia 2001 r. również Z. – wówczas rozszerzono przedmiot działalności na m. in. usługi introligatorskie, rękodzieło artystyczne i pamiątkarstwo (kopie zaświadczeń o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej k. 27 i 28). Na terenie darowanej posesji M. M. zamierzała prowadzić działalność w zakresie usług

introligatorskich – w tym celu w 2001 r. nabyte zostały stosowne maszyny i urządzenia, a także rozpoczęto adaptację na cele związane z prowadzoną działalnością znajdującego się na działce nr (...) budynku gospodarczego; pomoc rodziców polegać miała na dozorowaniu maszyn i pomieszczeń, dbaniu o ogrzewanie pomieszczenia w którym prowadzona miała być działalność. M. M. planowała zatrudniać pracowników w związku z działalnością gospodarczą. W pewnym zakresie działalność introligatorska na terenie posesji w Z. była już prowadzona od 2001 r. oraz kontynuowana po śmierci B. W. (zeznania świadka S. M. k. 183). Po śmierci B. W. działania zmierzające do rozwinięcia działalności gospodarczej w Z. nie były kontynuowane, maszyny zostały sprzedane w 2004 r. i latach późniejszych (faktura VAT k. 30, protokół przekazania k. 31). M. M. wraz z mężem posiada spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego w P. przy ul. (...) o powierzchni 63,75 m² (w którym zamieszkiwała wraz z rodziną również w dacie śmierci matki), pozostaje właścicielką nieruchomości rolnej przekazanej przez rodziców. Korzysta z pomocy socjalnej (decyzja k. 84) i dodatku mieszkaniowego (decyzja k. 86), pobiera zasiłek rodzinny na małoletnie dziecko (decyzja k. 85); od 11 grudnia 2006 r. do chwili obecnej jest zarejestrowana jako osoba bezrobotna (zaświadczenie k. 79). Mąż S. M. jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna od 27 maja 2009 r. (zaświadczenie k. 80) – do grudnia 2008 r. pracował zawodowo na ¾ etatu (zaświadczenie k. 83).

A. M. w dacie wypadku miała 10 lat, zaś P. M. 12 lat (kopie odpisów aktów urodzenia k. 15 i 16). A. M. studiuje, podejmuje prace dorywcze na podstawie umowy zlecenia; P. M. jest studentką (...) – uzyskuje stypendium socjalne w wysokości 860 zł (oświadczenia majątkowe).

Dom w Z. jest niezamieszkały, M. M. z mężem jeżdżą tam co dwa tygodnie; P. M. i A. M. w zasadzie nie jeżdżą już do Z. w innym celu, niż odwiedzić grobu dziadków.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie wyżej wskazanych dokumentów, opinii biegłego z zakresu ruchu drogowego (k. 191-212, 236-238), zeznań świadków T. C. (k. 167-168), T. P. (k. 168-170) i S. M. (k. 182-184), oraz zeznań powódek: M. M. (k. 153-155, 184-185), P. M. (k. 156, 185) i A. M. (k. 155-156, 185).

Dokumenty przywołane w części uzasadnienia obejmującej ustalenie stanu faktycznego nie były kwestionowane przez strony, stanowią wiarygodny materiał dowodowy.

Zeznania świadków T. C., T. P. i S. M. są spójne i wiarygodne – bezspornie wskazują na istnienie i pielęgnowanie silnych więzi rodzinnych między B. W. a powódkami.

Zwrócić należy uwagę na zeznania świadka S. M. w części dotyczącej faktycznego prowadzenia działalności na terenie posesji w Z. przed śmiercią B. W., jak i jej kontynuowania po wypadku – jakkolwiek niewątpliwie śmierć B. W. w jakimś stopniu mogła zaważyć na prowadzonej przez córkę i zięcia działalności, to jednak sama przez się nie powinna spowodować odstąpienia od tego – według powódki – dochodowego i perspektywicznego ekonomicznie przedsięwzięcia.

Zeznania powódek wskazują na istotnie silną więź emocjonalną każdej z nich z B. W.; okoliczność ta nie budzi wątpliwości Sądu – jednak upływ znacznego okresu czasu od daty wypadku musi stanowić czynnik istotny z punktu widzenia aktualnie odczuwanych następstw psychicznych; stwierdzić należy, iż deklarowane i okazywane obecnie przeżycia odbiegają od pewnego standardu właśnie z uwagi na odstęp czasowy, który powinien w sposób znaczny łagodzić zakres odczuwanych cierpień psychicznych. Niewątpliwie jednak do dnia dzisiejszego wypadek jest rozpamiętywany w rodzinie (M. M. pamięta dzień tygodnia, kiedy zdarzenie miało miejsce). Odnośnie pomocy materialnej uzyskiwanej od B. W. to zakwestionować należy twierdzenia M. M. odnośnie jej zakresu – w 2002 r. rodzice powódki z uwagi na uzyskiwane dochody zwyczajnie nie mogli w sposób odczuwalny ekonomicznie wspomagać co miesiąc córki przekazując pieniądze w gotówce; skoro jedyne na posesji w Z. pomieszczenie gospodarcze było zajęte przez zakupione maszyny i przeznaczone na cele związane z planowaną działalnością gospodarczą, to brak było wówczas już warunków do hodowli zwierząt – a zatem pomoc rodziców „w naturze” nie mogła mieć deklarowanego przez powódkę zakresu (powódka zresztą przyznała, iż zwierzęta zostały wcześniej sprzedane); podobnie jako nieadekwatne do deklarowanych uznać należy możliwości uprawy warzyw i owoców w związku ze

znacznie ograniczoną sprawnością J. W.. Zdaniem Sądu powódka przecenia potencjalny wkład matki w planowanej działalności na terenie posesji w Z.– skoro powódka wraz z mężem zamierzała prowadzić tam stałą działalność, to wiązałoby się to z koniecznością stałego (a przynajmniej codziennego) przebywania na terenie zakładu, co czyni nieuzasadnionym oczekiwanie na dozorowanie obiektu przez rodziców.

Opinia sporządzona na wniosek strony powodowej przez biegłego z zakresu ruchu drogowego stanowi pełnoprawny materiał dowodowy, sporządzona została w sposób rzetelny i nie budzący wątpliwości co do poczynionych ustaleń. Z podtrzymanej przez biegłego w całej rozciągłości opinii wynika, iż B. W. przyczyniła się do zaistnienia wypadku, wskutek którego poniosła śmierć – biegły wskazał wręcz, iż zasadniczą przyczyną wypadku było niewłaściwe zachowanie się pieszej jako niezgodne z zasadami ruchu, oceniając że kierujący samochodem R.w stopniu porównywalnym do zachowania się pieszej przyczynił się do zaistnienia wypadku. Biegły podkreślił, iż przyczynienie się do zaistnienia wypadku przez B. W. polegało na wejściu przez pieszą na jezdnię bezpośrednio przed samochodem marki F., na którym wymusiło to konieczność podjęcia manewru hamowania, oraz wejściu na tor poruszającego się z nadmierną prędkością samochodu R., którego piesza nie zauważyła.

Sąd zważył, co następuje :

Powództwo należało uwzględnić w części dotyczącej żądania zasądzenia zadośćuczynień na rzecz powódek – roszczenia z tego tytułu w ocenie Sądu były jednak nadmiernie wygórowane, stąd częściowo zostały oddalone; oddaleniu podlegało roszczenie M. M.o odszkodowanie.

Zgodnie z art. 23 kc dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną prawa cywilnego; ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone lub naruszone cudzym działaniem, na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może żądać zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny (art. 24 § 1 kc i art. 448 kc). Zgodnie z art. 446 § 1 kc jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł. Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego (w sytuacji spowodowania śmierci w ramach odpowiedzialności deliktowej) stosowne odszkodowanie (art. 446 § 3 kc), jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej, jak również odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (art. 446 § 4 kc – obowiązujący od dnia 03 sierpnia 2008 r.). Samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu na zasadzie ryzyka – gdy posiadacz samoistny oddał środek komunikacji w posiadanie zależne, odpowiedzialność ponosi posiadacz zależny (art. 436 § 1 kc).

Przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony, przy czym uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 §§ 1 i 4 kc). Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu (art. 35 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – Dz. U. z 2013 r., poz. 392 t.j.).

Na wstępie rozważań prawnych przesądzić należy, iż pomimo faktu wystąpienia zdarzenia wywołującego szkodę przed wejściem w życie art. 446 § 4 kc, wbrew stanowisku strony pozwanej w sprawie niniejszej za skuteczne uznać należy roszczenie o zadośćuczynienie oparte o dyspozycję art. 448 kc. Uznać obecnie należy za ukształtowaną i obowiązującą linię orzecznictwa, zgodnie z którą najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed wejściem w życie art. 446 § 4 kc, tj. 03 sierpnia 2008 r. (uchwała SN z 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX 604152) – a także wówczas, gdy sam zgon nastąpił przed tą datą (uchwała SN z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10). Naruszenie czynem niedozwolonym dobra osobistego, jakim są

więzi rodzinne uzasadnia zatem udzielenie ochrony prawnej w zakresie przewidzianych w art. 24 kc w zw. z art. 448 kc – implikuje to możliwość dochodzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej niezależnie od daty zdarzenia w kontekście obowiązywania art. 446 § 4 kc. Nietrafne są również zarzuty strony pozwanej odnoszące się do nieobejmowania zakresem odpowiedzialności ubezpieczyciela tego rodzaju roszczenia z powołaniem się na treść art. 34 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...), zgodnie z którym z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, będącą następstwem śmierci, uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia; również za ugruntowane obecnie uznać należy stanowisko, zgodnie z którym przepis ten nie wyłącza ani nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 kc (uchwała SN z 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, M.Prawn. 2013/2/58 – w podobnym tonie wypowiedział się SA w K. w wyroku z dnia 06 września 2012 r., I ACa 739/12, LEX nr 1223205). Jak wyraźnie podkreślił Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 06 grudnia 2012 r., I ACa 1148/12 (LEX 1246690) zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela obejmuje także krzywdę jakiej doznała na skutek deliktu nie tylko osoba bezpośrednio jego konsekwencjami dotknięta ale także taka - a jest z nią z pewnością członek najbliższej rodziny zmarłego - która na skutek wywołanej tym deliktem śmierci doznała krzywdy wynikającej z nagłego i zupełnie niespodziewanego zerwania więzi rodzinnych, który to skutek jest także naruszeniem jego dobra osobistego. Tym samym zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność również na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 822 kc i art. 436 § 1 kc na zasadzie ryzyka.

Oceniając, jaka suma jest odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. W sprawie, w której zdarzeniem wywołującym krzywdę jest śmierć osoby najbliższej wskazać należy, że okoliczności wpływające na wysokość świadczenia z art. 448 kc to między innymi dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia (np. nerwicy, depresji), roli pełnionej w rodzinie przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (wyrok SA w Gdańsku z dnia 24 sierpnia 2012 r., V ACa 646/12, LEX 1220462). Zadośćuczynienie z art. 448 kc ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać pewną ekonomicznie odczuwalną wartość – wysokość ta jednak nie może być jednak nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc powinna być utrzymana w rozsądnych granicach (np. wyrok SN z 26 lutego 1962 r., 4 CR 902/61, LexPolonica nr 316013, OSNCP 1963, Nr 5, poz. 107 i wyrok SN z 22 marca 1978 r., IV CR 79/78, LexPolonica nr 321721). Jednocześnie jednak powołanie się na potrzebę utrzymania wysokości zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, nie może prowadzić do podważenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 r., I ACa 65/12); kryterium „przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa” ma charakter pomocniczy w aspekcie realizacji zasady sprawiedliwości społecznej (tak wyrok SN z 14 stycznia 2011 r., I PK 145/10, OSNP 2012/5-6/66). Uwzględniając wyżej przytoczone kryteria przy poszanowaniu kompensacyjnego charakteru roszczenia opartego o art. 448 kc i dyrektywy utrzymania zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, Sąd w sprawie niniejszej ocenił, iż adekwatną kwotą zadośćuczynienia dla M. M. w związku ze śmiercią matki będzie kwota 30 000 zł, zaś dla P. M. i A. M. – w związku ze śmiercią babci – kwoty po 10 000 zł na rzecz każdej z nich. Ustalając takie kwoty Sąd miał na uwadze silne więzi emocjonalne łączące powódki z B. W.; Sąd ustalił, iż niewątpliwie wystąpiły u powódek : cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, a także poczucie pustki po utracie osoby najbliższej. Zarówno M. M., jak i jej córki były silnie związane emocjonalnie z B. W., która, jak wskazano wyżej, pełniła istotną rolę jako członek rodziny cementujący więzi wewnątrzrodzinne – jednak na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego niemożliwe jest poczynienie ustaleń, co do zakresu faktycznych negatywnych następstw tragicznej śmierci B. W. dla kondycji psychicznej powódek, czy wpływu tego zdarzenia na ich zdrowie i sytuację życiową. Zróżnicowanie wysokości kwot zadośćuczynienia wynika ze stopnia pokrewieństwa między zmarłą a powódkami (matka – córka, babcia – wnuczki);

zauważyć należy, iż silna więź z matką w pewien sposób wynika również z faktu przekazania nieruchomości przez małżonków W. na rzecz M. M. i zobowiązania córki do zapewnienia opieki rodzicom na starość. M. M. wraz z rodziną często odwiedzała matkę, wspólnie spędzała z nią święta i uroczystości rodzinne; zakres zadośćuczynienia musi jednak uwzględniać i to, że M. M. nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego z matką, ich kontakt nie miał charakteru codziennego – M. M. od wielu lat była osobą samodzielną, pozostającą mimo wszystko w silniejszych relacjach emocjonalnych z małżonkiem i dziećmi. Co do P. M. i A. M. istotną okolicznością wpływającą na rozmiar należnego zadośćuczynienia pozostaje wiek tych powódek w dacie śmierci babci – powódki były dziećmi w wieku lat 10 oraz 12; jak wskazuje doświadczenie życiowe, zdolność dziecka do radzenia sobie ze śmiercią osoby najbliższej jest uwarunkowana brakiem świadomości ostateczności i nieodwracalności pewnych zdarzeń, trudno również do końca ocenić świadomość możliwości kompensaty pieniężnej doznanej krzywdy u dziecka w wieku wczesnoszkolnym. Z drugiej strony w ocenie Sądu nie można pomijać również konkretnych okoliczności wpływających na ograniczenie obiektywnie odczuwalnej straty osoby najbliższej – za taką okoliczność Sąd uznał przede wszystkim znaczny odstęp czasowy między zdarzeniem wywołującym szkodę a datą ustalenia zadośćuczynienia; jak podkreślono wyżej, co do zasady, według pewnego społecznego standardu, wpływ okresu około 10 lat powinien w sposób istotny wpłynąć łagodząco na odczuwalność utraty osoby najbliższej.

Tak ustalone zadośćuczynienie na rzecz każdej z powódek odpowiada doznanej krzywdzie, przedstawia dla nich ekonomicznie odczuwalną wartość i nie jest symboliczne, nie jest również rażąco wygórowane i nie prowadzi do nieuzasadnionego przysporzenia w ich majątku – jak się zdaje uwzględnia również przesłankę przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa w konkretnych uwarunkowaniach dotyczących powódek; zindywidualizowana sytuacja życiowa i majątkowa osoby dochodzącej roszczeń z tytułu zadośćuczynienia powinna być brana pod uwagę przez sąd jako prawnie relewantna dla ustalenia wysokości pieniężnej kompensaty doznanych krzywd. Sąd przyjął jednocześnie, iż zachowanie B. W. polegające na wtargnięciu na jezdnię bezpośrednio przed poruszającym się pojazdem bez zachowania należytej w danych okolicznościach ostrożności i w sposób bezpośrednio zagrażając bezpieczeństwu uczestników ruchu drogowego, nie może być pominięte w kontekście podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przyczynienia się do powstania szkody. Zgodnie z art. 362 kc jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron. Sąd opierając się na treści opinii biegłego ocenił, iż zakres przyczynienia się poszkodowanej wynosi 40% - stąd też przyznane na rzecz M. M. zadośćuczynienie pomniejszono o kwotę 12 000 zł (tj. 40% z 30 000 zł) i ostatecznie zasądzono z tego tytułu na rzecz powódki kwotę 18 000 zł; przyznane na rzecz pozostałych powódek zadośćuczynienie pomniejszono o kwoty po 4 000 zł (tj. 40% z 10 000 zł) i ostatecznie zasądzono z tego tytułu kwoty po 6 000 zł na rzecz każdej z nich.

Sąd uznał za bezzasadne roszczenie powódki M. M. znajdujące podstawę prawną w dyspozycji art. 446 § 3 kc – zdaniem Sądu strona powodowa nie wykazała w sposób wystarczający przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej z tego tytułu w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej. Roszczenie w tym zakresie ma charakter ściśle majątkowy, nie jest związane z kwestią kompensaty krzywdy, a z kompensatą realnej, ekonomicznej straty powiązanej ze śmiercią osoby najbliższej – oznacza to, iż strona formułująca roszczenie zobowiązana jest na ogólnych zasadach do wykazania zakresu uszczerbku majątkowego doznanego wskutek śmierci osoby najbliższej. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie sposób przyjąć, iż śmierć matki istotnie spowodowała znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej powódki : uszczerbek związany z tym zdarzeniem de facto miał wyłącznie charakter niemajątkowy i podlegający kompensacie w ramach zadośćuczynienia. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 06 lutego 2008 r. (II CSK 459/07, LEX 950430) znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 kc, obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną; sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby najbliższej nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania - jeśli jednak te negatywne emocje wywołały chorobę, osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przezwycięzania trudności dnia codziennego, to bez szczegółowego dociekania konkretnych zdarzeń lub stopnia ich prawdopodobieństwa można na zasadzie domniemania faktycznego przyjąć, że pogorszyły one dotychczasową sytuację życiową osoby z najbliższego kręgu rodziny zmarłego. Śmierć matki nie pogorszyła w istotny sposób sytuacji majątkowej powódki –

pomoc materialna ze strony B. W. miała w istocie charakter symboliczny (udostępnianie produktów żywnościowych), nie wpływający w znaczący sposób na kondycję majątkową powódki; sytuacja ekonomiczna B. W. także nie była szczególnie dobra – zmarła wraz z mężem utrzymywała się ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, zajmowała stary budynek mieszkalny i miała do dyspozycji stosunkowo niewielką nieruchomość rolną. Zdaniem Sądu nieuprawnionym jest również twierdzenie, iż śmierć B. W. definitywnie przekreśliła możliwość kontynuowania i rozwijania działalności gospodarczej przez powódkę w miejscu zamieszkania matki – jak wskazano wyżej, z przyczyn obiektywnych pomoc zmarłej nie mogła mieć w istocie decydującego znaczenia dla tej działalności, również przy uwzględnieniu jej wieku i konieczności zajmowania się niepełnosprawnym mężem; nie było obiektywnych przeszkód, aby dochodową działalność prowadzić dalej po zatrudnieniu pracowników, w tym zajmujących się dozorem maszyn i pomieszczeń – zwiększenie kosztów działalności związanych z koniecznością ewentualnego dozoru, nie powinno mieć większych konsekwencji ekonomicznych w kontekście ich wpływu na opłacalność przedsięwzięcia. Nie sposób zatem przyjąć, iż zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy śmiercią B. W. a utratą przez M. M. spodziewanych zysków. Niezależnie od powyższego stwierdzić należy, iż powódka nie wykazała we właściwy sposób zakresu utraconych korzyści w związku z odstąpieniem od działalności gospodarczej – działalność ta również dobrze mogła przynosić straty, a nie zyski. Osobną kwestią pozostaje konieczność roztoczenia opieki nad J. W. po śmierci jego żony – zauważyć należy, iż ojciec powódki wymagał pomocy (nota bene otrzymał od (...) odszkodowanie w związku z pogorszeniem się sytuacji majątkowej w kwocie 20 000 zł), co siłą rzeczy znacznie ograniczało faktyczny zakres wsparcia ze strony B. W. dla pozostałych członków rodziny; ponadto nieudowodniony został związek przyczynowy pomiędzy wypadkiem a chorobą i śmiercią J. W. – powiązanie tych zdarzeń pozostaje jedynie w sferze spekulacji. Konieczność opieki nad schorowanym ojcem, związane z tym wydatki i naturalne ograniczenie aktywności na innych polach, nie pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze śmiercią B. W.; nieuprawnione jest stwierdzenie, że gdyby B. W. nie zginęła w wypadku to J. W. nie zachorowałby na chorobę nowotworową. Zdaniem Sądu również wiek poszkodowanej w wypadku w istocie znacznie ograniczał faktyczny zakres potencjalnej pomocy córce przy działalności gospodarczej – nieuprawnionym jest stanowisko powódki, jakoby matka byłaby w stanie pomagać jej aż do swojej naturalnej śmierci, gdy zasady doświadczenia życiowego wskazują, iż to raczej dzieci muszą pomagać nieuchronnie niedołączającym rodzicom.

Jakkolwiek w odniesieniu do wysokości zadośćuczynienia brak jest „matematycznej” metody ustalenia odpowiedniej sumy pieniężnej, to zdaniem Sądu co do roszczenia odszkodowawczego z art. 446 § 3 kc konieczne jest przynajmniej ogólne wskazanie i uzasadnienie sposobu ustalenia należności z odwołaniem się do pewnych konkretnych wartości ekonomicznych – powódka w tym zakresie nie przedstawiła żadnych weryfikowalnych argumentów, poza w istocie ogólnikowymi twierdzeniami o pomocy materialnej ze strony matki i spodziewanych korzyściach z dalszej działalności gospodarczej na terenie posesji w Z.; Sąd nie miał w istocie żadnego oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym do ustalenia zakresu odszkodowania, zaś samo odwołanie się do pewnych domniemań faktycznych nie usprawiedliwiało czysto ocennego i faktycznie dowolnego ustalenia należności z tego tytułu.

Sąd podziela pogląd, zgodnie z którym zadośćuczynienie przysługuje z odsetkami od dnia opóźnienia, czyli wezwania do zapłaty, a nie od dnia jego zasądzenia (np. teza 2 wyroku SN z 14 stycznia 2011 r., I PK 145/10, OSNP 2012/5-6/66). Wobec niekwestionowanej przez stronę pozwaną daty wezwania do spełnienia świadczenia, należność odsetkową zasądzić należało od dnia wskazanego w tym zakresie w treści pozwu (uwzględniając ustawowy termin na wypłacenie świadczenia z tytułu ubezpieczenia).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 436 § 1 kc w zw. z art. 822 kc w zw. z art. 446 § 3 i art. 448 kc w zw. z art. 24 kc należało orzec jak w sentencji wyroku. Koszty procesu zniesiono między stronami na podstawie art. 100 kpc. Odstąpiono od obciążania powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi w zakresie części opłaty od pozwu (punkt 4. wyroku) na podstawie art. 113 ust. 4 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594) – obciążając ich jednak wydatkami związanymi z uzyskaniem opinii biegłego w całości i nakazując ściąganie nieuiszczonych w tym zakresie kosztów ponad uiszczoną zaliczkę (art. 113 ust. 1 i 2 Ustawy) w częściach odpowiadających stosunkowi, w jakim przyznano zadośćuczynienie (od M. M. 2/3 wydatków, od P. M. i A. M. po 1/6 części). Podkreślić należy, iż dowód z opinii biegłego dopuszczono na wniosek strony powodowej – ponieważ była

ona ostatecznie niekorzystna dla strony zgłaszającej dowód, jej kosztami obciążyć należało tę stronę. Od pozwanego nakazano ściąganie części opłaty ustalonej w odniesieniu do zakresu, w jakim strona powodowa utrzymała się ze swoim roszczeniem (art. 113 ust. 1 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Zarządzenie : odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron.